

KABAI LÓRÁNT – ZEMLÉNYI ATTILA

A vasgyári eklógákból

IV. Római klub

Öreg és fiatal roma beszélgetnek, körülöttük asszonyok, romnyik, purgyék alapzsivaja, pálinkafőző a temetővel szemben.

ELSŐ PÁSZTOR: Varjak repülnek vasgyári temetőn át pálinkafőzde felé,
ámuló, fekete, háromperhármas tartótisztjei az égnek,
alsó kövér ágra, jó odvasra gallyaznak, szemeik sötéten, jéghide-
gen égnek, plafonig ér a fülük. Szárnyas besúgói az ősznek, a télnek.

ÖREG ROMA: Devlába eriggyél má' te meg a mákos lecsóba,
Mondom suneltam a vazsgyári Rémet, a Múltot.
Nem izs gép, nem izs ember, tőccsél már, csávókám, egyyet!

FIATAL ROMA: Dada Fater, nem hiszek magának, nem látott maga semmit,
Csak csórták a vasat és az árnyéktól beszart.
Este van, este van, rézeleje, megmutatom
nem rossz példa, bár ragadós, mint luvnya picsája,
csak nem kéne épp ezt mebugázni, a csövet
a derék üstnek, miből ömlik a pala... pálesz,
oltva gyötrő szomjunkat, mit érlel a Zóna.
Öntse, Fater, a cefrét gyorsan, mielőtt kileheljük
lelkünk az acél gyárpárduc torkába sziszegve!

ÖREG ROMA: Én nem láttam, szarvazsgyári négergyerek?
Mindent láttam! Evvel a két öreg kanyhallómmal!
Láttam az ördögfekete, vaszabáló démont,
hogy a rák álljon ki a szájából, nincs annak szive.
Magadnak izs, nekem izs cefrét, négercsávó,
mer még most is felállta faszomon is a szőr,
ha rágondollok, már pedig rágondollok, mer
folyton vakertatsz, kisköcsög, ahelyett, hogy innánk.

* Részlet a készülő „négykezes” műből. Korábbi részletközlés (I–III.): Litera (www.litera.hu/hirek/kabai_lorant_zemlenyi_attila_a_vasgyari_eklogakbol), 2012. május 26.

- FIATAL ROMA: Nem dumál, Fater! Csak tóti a cuccost, oszt kész!
Mert beborul már gyorsan az este, szájakat tátva
jő a lidérc és ördögi kedve, mákonyos álma
lesz mi szopásunk, varjak kárállnak idenézve,
rém jön az éjből, Devla a férje, jaj, ha kiles min-
ket ideérve... Tóccse a páleszt, kurva hamar, hogy
lássam az arcát annak a kisköcsögnek, akit ránk-
küld a Mozgató, ura mindennek – itassuk meg!
Csak megbékél már velünk így, megrészegedve...
- ÖREG ROMA: Ő vasördög és vasisten eccere, ha mondom, hallod,
a varjak is neki vakernak, hogy együnk a gecikből levest,
megeszi a purgyéit a vasiten, more, pedig nekem barátom a vas.
A Zónából élünk húsz éve, abból neveljük a rányit, a rajkót.
- FIATAL ROMA: És vizet hozzak, mondja csak, Fater, meg hogy a többi
kurvanya merre lengeti másnapi seggit? Ehun e!
Haggya, Fater, a rozsdás vasat másra, ma tóccsünk
páleszt hektószámra, megmutatom a faszomat
a köcsög vasistennek, vasördögnek!
- ÖREG ROMA: De kemény vagy, négerbaba, de kemény vagy, eszi mán a
májadat a cefre, ilyen dzsukel gyerekek agya lóg az agyaráról
a Rémmek, ha nem hagyta volna, egy kilócskát se hozhatunk,
pedig nem egy kilócskát hoztunk ki a rozsdából, nekem elhiheted.
- FIATAL ROMA: Haggya mán el, haggya mán... Há' látja, hogy alszik
bennem keserve, Zóna-időnk mu-múlik a' hukk!
De ne vakeráljon, Fater, mer' ho-ho-hozomra
Visszük a páleszt és ok-okádjuk is rögvést ki.
- ÖREG ROMA: Vazspálinka, rémpálinka, rozsdacefre a fekete lélek,
sukár vére van a csávónak, csak a béle gyenge a
mezeji munkára, látta volna a Fémdevla árnyékát csak,
összemenne a Vasisten gyerekének fasza mindjárt,
mint két csontkukac közös gyereke. Rögtön elájul.
- FIATAL ROMA: Ájul a... Szédül a... Fater! Bebasztam majnem, asszem...
Aggyon egy kis páleszt má', hogy kijózanoggyak.
Drá... Zó... Hozza a... Sunnát ide! De ízibe!

Asszonyok, gyerekek furikot hoznak, belesegíték a fiatal romát, énekelve kitolják a képből.

ÖREG ROMA: Jaj a szőrös tőkű, csoró gyerekének megártott a pia,
Az elébb még ráugrott vóna a Múlóra a gádzsó,
Most meg szovel, mint a szopós gyermek az ágyba.
Foggalma sincs a Gonoszról, a parasztnak, a szív hidegéről.
Igaz szíttunk edzs kicsit mink izs az este, de néha,
Kell az, hogy ne emlékezzünk ez égető fémre, a jéghideg fémre.
De jobb ha csendesebben, mert mind odamurdelunk, ha ránk jön a
Múló.

Felemel egy jókora féltéglát, odabassza a varjak felé.

Ti meg takarodjatok, hátha valami dögöt hagyott nektek izs a Gazda!

A varjak méltatlankodó károgással szétfreccsennek az alkonyi égen.

V. A varjak második dala

ELSŐ PÁSZTOR: Zuhannak már ugatva a varjak a lenyugvó napba',
Rótszájú Rozsdába, a Zóna legszéle felé, az Ott-
honfa ága-bogába, égett törzse reves sötétjébe.

HARMADIK VARJÚ: Kár, hogy a Mozgató nem bassza agyon mind az embert rögvest!

ELSŐ VARJÚ: Kussoljál, örülj, hogy nem a fejedbe állt az a téglá!

MÁSODIK VARJÚ: Hogy ti mit össze nem alakoskodtok! Ostoba varjai
Zónának, cinikus besúgói a Mozgatónak!
Szégyellem, hogy testvérek vagyunk, picsák!

HARMADIK VARJÚ: Mit szégyellsz, kivel szállsz, picsatesó, varnyú?
Ha szállna a Vasisten, most mind Ongán ingáznánk,
mint azon az őszön, mikor sok dög lett hirtelen errefelé.
Emlékezzetek, hogy féltünk, hogy elkap a Démon,
De közben minden koncára rámentünk százan,
hízalt emberdög, kutyadög, macskadög, egyre ment a bélbe.

- ELSŐ VARJÚ: El nem kapott a démon, de befűzte a szárnyunk,
rettegjük csak kénszagát, akarnok tüzét is
mindörökké, míg a savószín ég ragyog szürkén,
míg a Szinva fertőzött halakkal önti el
Békeszállót és a Szondit...
- MÁSODIK VARJÚ: ...és míg a Zóna
Mozgatója mindent uralva okád salakot.
- HARMADIK VARJÚ: A Szinva kifecsegi a titkot, hogy ki fertőzött meg kit,
Ki, miért zuhant az öntőkemencébe, a miniszter
hetvenhárom kegyetlen őszén, bika vérére várva,
gyógyszeripar ura égett, mint forró acélfáklya.
- MÁSODIK VARJÚ: Repüljünk már, picsák, a vakvarjúhoz, hazug vészmadárhoz,
vigyünk neki friss húst, ott volt a kutyavarjú,
Teiresziasz-varjú, ott keringett, s az ablakon belátott.
- ELSŐ VARJÚ: Hótbiztos, hogy a Démon vette el szeme világát,
patkánykompót vigyünk neki, azt szereti, a tarka
kismacskadögöt, hogy vegye föl a Hold az agyarára!
- MÁSODIK VARJÚ: És vigyük a féregjárta rókabőrt is el,
húzza magára, sugárzástól védje köpeny!
Napszemüveg se felejtődjön, vesszen a szemfény,
pőre nyomát is, mint finom vérét, rejtse sötétség!
- HARMADIK VARJÚ: Mondja az inverz jóslatot gyorsan, halljuk a fámát,
és ne legyen sose vasporos álom, dézsavú negatív.
Hallga csak, hallga! Itt van az anyja is, károg és káráll,
kurva, kurva, kurva anyja, kár, kár, kár, kár!

VI. Először a vak varjúnál

*Teiresziasz varjú az Otthonfán kuporog,
és a rút anyja is ott sunyít hátul.*

TEIRESZIASZ VARJÚ: Tudom, mit akartok, varjuk, tudom, mit vakartok!
Titkát a Zónának, cinikus kokillát, égő bűnét,
KGB-t akartok, miniszterelnök-helyettes kalapácsvérét,

a diósgyőri szépmellű Sigourney Weavert.
 Mit hoztatok? Mit hoztatok két éhes szememnek,
 ami Mindent lát most már örökké?
 Én a szememmel eszem, hetvenhárom óta
 csak a szememmel. Mivel etetitek a varjusámánt,
 világlátó Teiresziaszt? Zord hírekkel, szaftosakkal?

MÁSODIK VARJÚ: Eszem-faszom megáll, varjú, féregrágt a rókabórt
 hoztunk, hóhe, hóha, hóhehó, meg patkánykompótot.

ELSŐ VARJÚ: Kérünk érte fémes meséket, kövér, olajfoltos regét,
 urunkról, a Démonkirályról, igaz, hogy az ívfény
 és a miniszter fattya a fémártány, a rozsdapásztor?

HARMADIK VARJÚ: Kolhozba járó delnőről beszélj most, vakvarnyú,
 és hozzá illő párjáról, részegen kokillák közé szoruló
 funkcionáriusról, kit elnyelt a rendszer fekélye!

TEIRESZIASZ VARJÚ: Ejnye, ti picsák! Hányszor mondtam el már nektek?
 Semmi se volt itt, csak árapálya emberségnek,
 tisztaságnak, bénaságból nyílt ki a végzet:
 részeg volt-e? Vagy csak béna? A KGB, az ÁVO
 intézte így? Egyik se számít, varnyak! Menjetek a,
 mert elmehettek! Csak belezúgatott a kondérba, oszt kész!

MÁSODIK VARJÚ: Máshogy hallottam a múltkor... Másképp mondtad, te vak vénség!

HARMADIK VARJÚ: A nőről mesélj, ki az *alient* szülte forró ágyban,
 tüzes munkástrónon, miniszter terminátor fattyát,
 A kibuggyanó melléről mesélj, fekete kínjairól.

MÁSODIK VARJÚ: Mondjad, vén banya!

TEIRESZIASZ VARJÚ: Csak kirágmentek belőlem
 titkát Vályi halálának, mikor elesetten,
 fémrészegen, súlyegyent elvesztve zuhanni
 kezdett, Énekes Sándor hiába kapott utána,
 ő is a mélybe esett. És máig se tudni, hogy éppen
 alkohol vagy a karhatalom szédítette oda,
 mindegy is, mert a miniszterelnök-helyettes

itt lelte halálát, ama sötét 1973-as évben
a dicső Lenin Kohászati Művek új martinüzemében.

ELSŐ VARJÚ: De hogy születetett az őrült biomechanoid?
Idegen gének edződtek a tűzben, a lángban?

TEIRESZIASZ VARJÚ: Add azt a macskát, hogy tudjak beszélni kissé!
Azt surrogta a mérgezett Szinva, azt bőgték a szarvasok
hetvenhárom korai őszén, hogy a miniszter
túl messzire ment, pedig szerette is Kádár, meg nem is.
Mikutyánk kölkéből farkassá lett már a Chinoin élén,
hisz deviáns vegyész mérnök volt eredendően az istenadta.
Imádta az erős konyakot, az erős nőket, csípőben, csecsben,
a szerelemtől dühöngő bikát a hajnali erdőn,
a természet vegykonyháját, féltett titkait, ódon
esthomályát, de Amerikát is, hol tárgyalt zajos sikerrel.
Ez a csíkos és csillagos zaj üthette meg a KGB elefántfülét,
hiúzzaglását, és utána engedte a mi emberünknek
a kétség szibériai tigrisét, korrodált húsgéneke vadászát.
Nincs véletlen, hisz '73 márciusában járt Washingtonban,
S ettől a naptól tort ült a jégszívű kétség.
De most huss, menjetek! Aludnom kell étel után.

ANNE SEXTON

A balanszkerék

Ott, ahol intettem az égnek,
és februári álmomban vártam szerelmedet,
madarakat láttam lengedezni, néztem, ahogy fává
sokasodnak, egy ágon himbálózva, erődöt ringatva
Április karjai közé. Délről érkeztek, hogy elfoglalják
ezt a méla földterületet, mint egy balanszkerék fogai.
Láttam őket érző mozdulataikkal építeni az eget.

Ott, ahol intek az égnek,
és augusztusi lázunk fényében megértem a szerelmet,
madarakat látok elszakadni az Ősz fakóra fagyott
combja mellől, elengedve a fészket, és szárnyakat csapva
délnek, magasan pötytyözve az eget,
mint egy mégis tökéletes arcon az anyajegyek.
Láttam őket, elillanva kincsükért, meghajlítani az eget.

Az angyalokkal egyetértésben

Eluntam nőnek lenni,
untattak a kanalak és a posta,
untattak ajkaim és melleim,
untattak a kozmetikumok és selymek.
Asztalomnál ültek még férfiak
a tál körül, melyet felkínáltam.
A tálban lila szőlőszemek dagadtak,

Anne Sexton (1928–1974) amerikai költő, író. A vallomásos költők csoportjához (John Berryman, Randall Jarrell, Robert Lowell, Sylvia Plath) tartozik, akik tudatosan használták életművüket arra, hogy traumatikus élményeiket feldolgozzák. Versei személyesek, szókimondók, jellemző rájuk az erős képalkotás, az álomszerű narratíva. Sexton második idegösszeroppanása után kezdett írni, 1967-ben Pulitzer-díjat kapott, 1974-ben öngyilkos lett. A legjelentősebb amerikai költők között tartják számon.

és az illatra betévedtek a legyek,
és még apám is eljött fehér csontjaival.
De beleuntam a nemi szerepekbe.

Múlt éjjel álmod láttam
és azt feleltem...
„Te vagy a válasz.
Túl fogod élni férjemet és apámat.”
Egy láncokból épült város volt álomban,
ott küldték a halálba Johannát férfiruhában,
és az angyalok természetére nem maradt magyarázat,
fajukban párra nem találunk,
egyiknek orra van, a másik kezében tartja fülét,
és van, amelyik csillagot rágcsál, így keringeti azt,
öntörvényű versekként
látják el Isten feladatait,
embertávolságban.

„Te vagy a válasz”,
mondtam, és beléptem,
elheverve a város kapuin.
Aztán a láncok körbezártak,
és én elvesztettem földi nememet és attribútumait.
A bal oldalamon volt Ádám
és a jobb oldalamon volt Éva,
összeegyeztethetetlenül az értelem világával.
Együtt lendítettük karjainkat,
és elvágattunk a nap alatt.
Nem voltam többé nő,
se az, se az.

Ó, Jeruzsálem leányai,
a király a szobájába hívatott.
Fekete vagyok, gyönyörű vagyok.
Felnyitottak és levetkőztettek.
Karjaim, lábaim nincsenek.
Mint egy hal, egyetlen bőr vagyok.
Annyira sem vagyok nő,
mint ahogy Krisztus férfi volt.

KISS ANNA

Hull a futóka magva

Hull a futóka
magva,

falhoz csapódik,
szédül –

a víz sötétre
kékül,

szél támad
alkonyatra,

hull a futóka
magva,

vízbefúlnak
az almák,

ki az, ki
mintha félne,

döngetné
az öreg fát?

Holt idők

Szelíd ég,
tükröző

út lenn az
ősz láp,

az édes
áfonyának

ideje múlt,
a lélek

szökik a
résen át,

alszik a kígyó
ébred,

levélszáron
odább.

Melyik világ?

Sötétül bár
az ablak

a dombok
még maradnak,

följük
gerlefészket

firkál a szél –

világosul az
ablak,

padlón a
kéziratlap,

álomban
lelt szavakkal,

melyik világ?

EVELLEI KATA

A parton

Először a mennyezetet látod meg,
és soha többé nem felejtet el.
Sima és fehér, mint a kád alján a zománc,
vagy mint egy gyógyszeres doboz,
amelyből elveszett a használati utasítás.
Hunyorogsz, de a szemed most már
nem enged önmagadba csukódni,
átmos a fény, kiürült csigaházat,
amelyre valaki véletlenül rátalált.
Kezed, lábad nem adták még vissza,
a többi pedig kínos emlékeztető,
hogy másoké vagy, de nem tudod, kié.
Csak a megalvadt káromkodás a szádban,
egy pohár vízzel lenyelt harag.

Boríték

Ma sárga ködöt izzadt magából az Etna,
szárazjeget egy hatásvadász drámavéghez.
Nem sok maradt a lepréselt napokból,
de egy képezlaphoz ennyi épp elég lesz.
A sirályokkal keltem, hogy még időben
postára adjam a súlytalanná kopott nyarat.
A parttól messze is jól hallatszott,
ahogy a tenger túlérett héja fölszakad,
s egy erkélyen két műanyag szék összebújt,
mint megriadt, külföldi egyetemisták.
Sőt, a hullámok szagától tompa szél is
fölpróbált néhány vastagabb harisnyát,
mielőtt továbbment, hogy elidőzzön
egy kihívóan pirosuló fürdőruhán.

A fikuszok lombjai közül óvatos
lassúsággal bújt elő a girhes délután.
Eltévedtem, talán szándékosan,
hogy a fény mindig a szemhéjamat érje.
A kapualjából feszülten lesett rám
az összegyűlt éjszakák körömfeketéje.
A gazok között megismertem a foltot,
ahol egyszer halott macska hevert a járdán.
Álomra készültek a tetők. Az ég fölöttem
kemény és meztelen lett, mint a márvány,
és láttam, ahogy becsukódik. Csönd volt.
Semmi sem mozdult a sima felszín alatt.
Elindultam. Kirázhatatlan kavicsként szúrták
talpamat a borítékból kizárt szavak.

Emlékpark

Egy elvágódó fa üvöltése
ívet húz az égre, míg földre dől.
Figyeljete most, jó favágók. Fogjátok meg,
amikor kifordul, hogy puhán érjen talajt,
álljatok félre sietve onnét, ahová elfektetitek,
és virrasszatok érte éppen annyi napig,
amennyit élt. Ahol állt, a helyet
sóval hintsétek föl, ne ültessetek
csemetéket sem oda, mert csak eltakarja,
ami már nem fog helyére kerülni.
Hagyjátok szabadon, ami majd magától
kikel ott, azt gondozhatjátok,
de ne akarjátok az ő formájára nyírni,
és ne növezzétek az égig sem, a vonást letörölni.
Jó favágók, legyetek jó kertészei.

kiöregedett unikornis

már nem keresik föl a szüzek
hogy tisztaságukkal megszelídítsék
nem simogatják a szakállát a dámák
nem ejtik zsákmányul értékes
férfierővel rendelkező szarváért
az impotens vén arisztokraták
nem sodorják a kihálás szélére
a mértéktelen vadászattal
egy félreértett fallikus szimbólum miatt
nem szőnek róla faliszőnyeget
nem költenek természettudományosan
teljesen megalapozatlan meséket
és giccses regényeket hercegnőkkel
nem szerepeltetik ócska fantasykban
vagy rajzfilmekben hogy jobban
el lehessen adni a műanyag vackokat
nem festik csillogó rózsaszínű tollal
nyolcéves kislányok az emlékkönyvbe
nem mutogatnak ujjal rá az utcán
nem veszik föl se cirkuszba se állatsimogatóba
még pónilónak vagy kecskének is kevés
és ha hébe-hóba egy kirakatba néz
az nem tükröz vissza csak egy lófejet
mert maga sem hiszi már hogy valaha

Sötétkamra

Mindig egy nappal később rakod ki
a gyertyákat, talán hogy még korábban
esteledjen rájuk, és tovább nézhessük őket
a fényképek helyett, amelyek kínos módon
visszanéznek, a szemük se rebben, bár a
bizonytalan fényben mintha mozdulna a szájuk.
Végül azonban úgymint bekerülnek a régi
fölvarratlan gombok, elköltetlen aprópénz közé:

az egyévi álom ideje újra eljött,
és nem zavarja meg a komód gyakori
nyitogatása, sem a néha betévedő
napsütés, ahogyan téged sem fognak
zavarni egy újabb évig. Éjfélkor már
alusztok mind a ketten, álmotok
a szív alakú fémdoboz piros fénye őrzi.
Reggelre szétolvadnak a gyertyák,
az egész doboz megtelik velük,
beledermedve a fekete kanócok:
egy elkésett figyelmeztetés fáradtan
fölmeredő mutatóujjai vetnek így árnyékot
az eggyel később elérkező nap alatt.

utópia

ma minden olyan könnyű mint a
gyártelepek fölött úszó köd szalagja
az ég alatti messze lengő hinta
hol eldobja hol messze fut elkapja
a körénk kristályosodott hideg
az októberi délutánt körbefonja
a folyó a város a lüktető sziget
amíg a két kerékpár tengelye
körül egyre gyorsabban fordul el
a föld és rohan liheg az arcunkba
csapódó levelek körös-körül
a napsütésbe mellkasig merülve
kifésüljük a kócos elvadult utakat
a fák között a kék a zöld a sárga
mind meztelen test vékony és fehér
egy csontváz szeplőtelen tisztasága
még alig csemeték megremegnek
minden szellőkéstől ami testet öltött
nevetés a levegő túlexponált pillanat
fémes ritka fény pendül a számban
a csapvíz éles íze mint forrás fakad
föl a távoli kéményekből ezüst

pázmákban terül szét a pára füst
az ég zászlóként lebbenő sávjai
között a varjak gombostűfejnyi
negatív bolygók egy kiszámíthatatlan
pályaíven suhanunk a hidak alatt
hullámok háta egy mozduló kar
erővonalai hol eldobja hol messze fut
elkapja egy örökmozgó tükörsima
megállíthatatlan lendülése

Készülődés

Nézd csak a holdat, hogy összezsugorodott
a félelemtől. Egész nyáron át
játszhattunk, de most vigyázni kell,
mert minden sarkon ott ólalkodik
az egyre nyúló árnyék, hogy ruhádba
akaszkodjon észrevétlenül.
Szedjük most elő, amit nagy gonddal
gyűjtöttünk össze, míg fenn állt a nap:
a kavicstükrön megcsillanó délelőttöket,
a vonatablakba hullott táj szilánkjait,
kisvárosi fagyaltárusok tört angolját,
amivel a szőke, kékszemű lányoknak
udvaroltak, mindegy volt, értik-e vagy sem,
a strandpapucsomba valahogy folyton
bejutó fekete homok érdekességét, a hegyek
párás csöndjét, ahogyan magukba
fullasztották a parti fényeket, a hullámok
magzatvízmelegét, amikor körbelengtek.
Mindezt szedjük a bőröndből most elő, elmorzsált
kagylóhéjakként marokba gyűjtve,
s szórjuk szét magunk elé, hadd világítson
nekünk, mikor a fénytüskéktől átszúrt
őszi éjszakában útnak indulunk.

MEZEI GÁBOR

monstrum²

fekete törzse szárnyas, poros, szíve sűrűn fájdalmas.
törzsén feje, szárnyai elevenek, fájdalma osztható de
bonthatatlan. osztott közepén szív, osztott két szárnyas
darabja ugyanoly súlyos, törzse merev. fekete törzse
elevenen kétfelé metszve, kínosan mozduló fejre kötve
hathatós orvosság szívhasadás ellen, s az fejnek sűrű
sajgásában. szíve mind egy és oszthatatlan.

erjedt/sötét

a tókéék, bár ő ültette őket, egymást
fojtogatják. issza néma borát, ereiben
nedvek. kacsok és indák a bőrig.
ereiben bor, kocsányon mélyvörös
szemek, torkán kéregíz. a tókéén
száraz ág, csak sötétben nőnek a
cseppek. sötétben folynak szét,
szem reped. a könny belülről vakít,
rossz bor fakad. a vaksötétbe kacsok
merednek.